

tentie in beleid van groot belang. Dit laatste wordt uitgewerkt aan de hand van twee voorbeelden. Allereerst de grondmarkt, waar het grote prijsverschil tussen grond voor woningbouw en bedrijventerreinen een signaal is dat het aanbod van bedrijventerreinen te groot is. Er wordt daardoor te veel natuur en landschap aan bedrijven opgeofferd. Ten tweede de disconteringsvoet. Consistentie vereist dat deze bij alle evaluaties hetzelfde moet zijn. Via schaduwrijzen kunnen buiten de evaluatie om genomen fundamentele beslissingen over natuurwaarden in de kosten-baten analyse worden verwerkt.

Als uitsmijter wordt gesuggereerd dat de conjuncturele timing van natuuraankopen voor de Ecologische Hoofdstructuur de grondprijzenbeweging heeft versterkt en grondaankopen duurder dan nodig heeft gemaakt. **WB**

#### Meer informatie

Woltjer, G.B., 2007. Betekenis van macro-economische ontwikkelingen voor natuur en landschap. Een eerste oriëntatie van het veld. WOT-rapport 50. WOT Natuur & Milieu, Wageningen.

## Klimaatverandering versterkt versnipperingeffect

Er bestaat nog veel onduidelijkheid over de (ruimtelijke) consequenties van klimaatveranderingen voor soorten en levensgemeenschappen. Onderzoekers van Alterra ontwikkelden kentallen voor de gevoeligheid van vaatplanten voor habitatversnippering en klimaatverandering. Deze kentallen blijken een deel van de waargenomen trends over de twintigste eeuw te kunnen verklaren. Binnen de groep soorten met een hoge gevoeligheid voor klimaatverandering nemen de soorten met hoge gevoeligheid voor versnippering het meest af. Dit resultaat ondersteunt de theorie dat effecten van klimaatverandering op biodiversiteit worden uitvergroot door fragmentatie.

Uit het onderzoek blijkt onder andere:

- inheemse soorten gaan meer achteruit dan uitheemse soorten.
- binnen de groep inheemse soorten gaan de noordelijke en montane soorten het meest achteruit.
- ingeburgerde soorten die na 1500 in Nederland geïntroduceerd zijn laten een toename zien in voorkomen.
- nieuwe plantensoorten kunnen economische en milieuproblemen veroorzaken. Sommige veroorzaken die al.
- ook verstedelijking vormt een verklaring voor de waargenomen trends, al is de mate waarin verstedelijking een rol speelt nog niet duidelijk.

Om de gevoeligheid voor klimaatverandering te schatten, zijn twee methodes gebruikt: een bestaand regressiemodel voor 20% van de Europese vaatplanten (EuroMove) is aangevuld met een risico-inschatting op basis van karakteristieken van het geografisch areaal (grootte van het areaal en ligging van Nederland ten opzichte van de rest van het areaal).

#### Meer informatie

Ozinga, W.A., M. Bakkenes en J.H.J. Schaminée, 2007. Sensitivity of Dutch vascular plants to climate change and habitat fragmentation. WOT-rapport 49. WOT Natuur & Milieu, Wageningen.

## Naar een duurzame visserij in Nederland

*Natuureservaten bieden in veel gevallen de beste bescherming aan de natuur, maar ook de visserijsector kan door zelfregulering, bijvoorbeeld via certificering, bijdragen aan marien natuurbehoud. Dit blijkt uit een internationale vergelijking van visserijbeheer in het kader van natuurbeheer, uitgevoerd door IMARES en het LEI in opdracht van het Milieu- en Natuurplanbureau en de WOT Natuur & Milieu.*

Over de gehele wereld zien we een patroon waarbij visserijen in toenemende mate niet

alleen zichzelf benadelen door overbevissing, maar ook de ecosystemen schaden waarin wordt gevisd. Dit is een gegeven dat niet dateert van gisteren of vandaag. Sommige negatieve effecten hebben een lange geschiedenis.

Doel van dit onderzoek was het vinden van voorbeelden van levensvatbare en duurzame visserijpraktijken, waarbij een zodanig beheer wordt gevoerd dat geen significante schade aan het ecosysteem wordt aangericht. De onderzoekers wilden hieruit lessen trekken die

toepasbaar waren voor Nederland. Er bleken nauwelijks voorbeelden te vinden waarin de visserij zodanig werd beheerd dat er geen schade aan de natuur was. Wel waren verschillende voorbeelden bekend waarbij de effecten op de natuur, naast de effecten op de geëxploiteerde visbestanden, op een of andere manier een rol spelen in het beheer. Eén voorbeeld hiervan vormt het Marine Stewardship Council (MSC). Deze vorm van certificering van visserijactiviteiten wordt aangestuurd door een onafhankelijke, wereldwijde non-profit organisatie die



Foto: Bram ten Cate